

J E L E N K Ö R.

71 szám.

Pest szerda september 4dikén

1833.

Foglalát: Magyarország (az urbéri IVik cz. 3-6ik §-zai. Pest megye közgyűlési határozata hivatalos jegyzőkönyvi ki-
vonatban a' budai m. színész-társaság pártolásáról. Zsarnay). Anglia (aug 15ikén a' felsőházban az irlandi nagy ju-
ry- 's rabszolga emancipatioi-billek, az alsóban Aberdeen lakosi kérelme, porosz vám-tarifa, olasz dolgok 's a' t.
Felfűzött levelezések). Portugália (d. Miguel proclamatiója. Aetna és Sparrow hajók által Portugáliából hozott
legújabb hírek. Elegg. Legújabb. Gabonaár. Pénzkelet.

M A G Y A R O R S Z Á G.

Pozsony. A' legutóbbi ülésben aug. 29i-
kén RRink a' IV. cz. 6. §ig jutottak. A' 3ik
§. kilenczedet vagy hegyjust tulajdonít a'
földesurnak a' szőlő-termésből, kivéve az
aszut 's ugy nevezett esszentiát, mellyek
iránt továbbra is az 1715: 98 's 1802: 7ik
czikkelyek rendelése fog fentartatni. Tótors-
szág 3 megyéjében mint eddig, ugy ezentul
is minden akó musttól egy pint fog a' földes-
urnak járni. Azonban az uraság engedelmé-
nélkül a' szőlőt fűrtönként árulni tilalmas,
de saját házi haszonra fordítani szabad. Szü-
ret idejét a' földesur fogja, gondos ügyelés-
sel a' szőlőmivelők hasznára, meghatározni;
hol azonban azt eddig a' vmegye állapi-
tá meg, ott e' szokás tovább is fenmarad. A'
9czed vagy hegyvám kivétele 's annak a'
határból hazahordási módja az 1802: 7ik 's
1807: 3ik czikkelyek rendelési szerint álla-
pítatik meg, ha különben a' földesur és szőlő-
mivelők közt más egyezés nem divatoz; a'
Hegyaljára nézve pedig fenmarad az 1827:
3lik cz. határozata. Ha a' hegyvám alatt ál-
ló szőlőkben egyik esztendőben kopár a' ter-
més, a' földesuri járandóság jövő esztendő-
ben pótoltatik ki. Az ugynevezett szőlő-alj
vagy szőlő-lábaktul járó dézma iránt az ed-
digi szokás továbbra is megállapítatik. A'
4ik 's 5ik egygyé olvasztott §ok szerint miun-
den apró tartozások, u. m. a' méhraj, bá-
rány, gide (gödölye), apró-marha, tojás,
vaj, borju 's a' többtől járó kilenczedek min-
den váltság nélkül elegettetnek. A' szak-
mány (tótosan robot) meunyiségét és kiszol-
gáltatását tárgyazó 6 §. az előlegesszerke-
zetek szerint fogadtatott el: fenmaradván t.
i. Krassó, Temes és Torontalban az e' rész-
ben eddigelé követett szokás, másutt egy
egész telektől (s ehöz képest feljebb v. a-

lább) minden héten egy, 's így esztendőn ál-
tal 52 marhás szakmánnyal, vagy a' földes-
urnak tetszése szerint minden marhás-szak-
mány helyett 2 gyalog-szakmánnyal fog a' job-
bágy tartozni. A' lakházaz zsellérek Magyar-
és Horvátországban 18, Tótországban 12,
alzellérek Magyar- és Horvátországban 12,
Tótországban 20 napszámra köteleztetnek;
azonban igás-marhával bírók a' földesur jó-
váhagyásával 2 ilyen kézi napszámot egy
marhás-szakmánnyá változtathatnak.

Apostoli Fejdelmünk jul. 30k. költ leg-
fensőbb határozata szerint Flizár György
erkölesi 's pásztorokodási hittudomány-tanítót
a' veszprémi püspöki lyceumban, Mura sz.
kereszti apáttá és plebánussá kegyeskedett
kinevezni.

Budapest: T. n. Pest vmegyének mult aug.
30kán tartatott közgyűlésén (4042 sz. alatt)
felolvasztatott a' magyar színészeti küldött-
ségnek benyújtott tudósítása, mellynél fog-
va oda utasítatva, hogy a' jelenleg Budán
mutatványit előadó társaság állandó megtar-
tatása iránt javaslatot tegyen; előterjeszti:
hogy sz. kir. Buda és Pest városa küldöt-
teivel értekezvén, a' budai játékszinnek a'
magyar színész-társaság részire egy eszten-
dőre leendő kiadatását sz. kir. Buda városa
nevében küldöttei megajánlották, holott az
rendszerint különben csak 3 esztendőre szo-
kott kiadatni; továbbá hogy nem lehetvén ez
alkalommal szó a' magyar játékszin örök
megállapításáról, mivel az erre megkíván-
tató segédeszközök megszereztetése sept.
2ikaig, midőn t. i. a' budai játékszin concursus
által már kiadatni fog, lehetetlen, holott e'
határnapig Buda városának biztosságot kell
szerezni arról, hogy a' magyar színész-tár-
saság azon idő alatt, mellyre a' játékszin
felveszi, mutatványit folytatni is képes, és
idő előtt nem oszlik el, nem véli tanácsos-

nak akár azon pénzhez nyulni, melly a' vármegye felügyelése alatt egy Pesten megálapítandó magyar játékszin létesítésére gyűlt össze, akár külső törvényhatóságokat segedelmért felszólítani; hanem a' jelenvaló pénzbeli jövedelem biztosítását (mellynek birtoki állapotja a' költségeket 55 ftal haladná) csupán a' vmegye kegyes igyekezetétől 's a' két főváros segedelmitől kelljen várni azon időkben, midőn a' környülállások mostohasága pártfogás nélkül ne talán az előadások megszüntetésit is huzhatná magán: erre nézve a' küldöttség azt javasolja, hogy részint általános ajánlásokra részint előfizetésekre aláírá-ok nyitassanak, mellyeknek mivel a' budai játékszin hasznóbér-esztendeje jövő 1834ik husvétjétől 1835-dik husvétjeig tart, a' concursus pedig e' f. eszt. 7bere 2ikán leszen, hogy a' magyar színész-társaság a' téli hónapokra jövedelmeiben ne csökkenjen, nem csak 183 $\frac{4}{5}$ re, hanem a' f. 7bertől számítva husvétig is, így tehát 1 $\frac{1}{2}$ esztendőre kellene történni, ugyanazonban hogy $\frac{1}{4}$ esztendőnként mindenkor az egésznek $\frac{1}{5}$ da fizettetnék előre; — véli továbbá a' küldöttség, hogy valamint Ő csász. kir. Főhercegsége az Ország Nádora ez alkalommal is kegyesen megbizonyítá a' magyar nyelv-pártolásban hathatós pártfogását, midőn fens. Háznepe 's udvara számára három szinerkélyt (Loge=páholy) állandóan kibérletni méltóztatott, a' vmegye is a' KK. pénztárából egy szinerkély-díjt kifizettetni rendeljen, olly módon, hogy az szám szerint nem nevezetvén meg, a' színész-társaság nyereségire fordíttassék; végre azt javasolja, hogy mind a' megyében találató nagyobb közönségek járásbeli fősz.biró urak által, mind sz. kir. Buda és Pest városa Tanácsai különös levél által szólíttatnának fel, hogy az előbbieket valamint több ízben eddig is segítették a' magyar játékszin, tőle ez alkalommal se vonják segedelmeiket meg, úgy a' fővárosok Tanácsai által is a' keblökben nyitandó előfizetések öszveszedésiben munkás segítséget nyujtsanak; a' megyebeli egyes hazafiaktól beszédendő előfizetések 's aláírások öszvegyűjtésire pedig járásbeli fő-és alszolgabiró urak, úgy szinte Budapesten lakó ns uri Rendek felszólíttatási végett fősz.biró Zlinszky János ur felügyelése alatt

némelly individuumok bizatnának meg; végre hogy a' játékszini pénztárnak, melly az előadásokbul naponként veendő 's az előfizetések által begyűjtendő pénzekből álland, ellenőrzésére sz. kir. Buda városa kapitánya Wallheim János ur, ki ezen felvigyázást el is fogadá, bizatván meg, a' bemutatandó számadások a' küldöttség által megvizsgáltatva $\frac{1}{4}$ esztendőnként a' vmegyének a' pénztár állapotjáról tudósítás tétessék; valamint végre a' darabok előadatasi 's megválasztatási tárgyában Fáy András és Döbrentei Gábor táblabiró urak kéretnének meg, hogy a' színész társaságot tanácsaikkal elősegítsék. — **Végzés:** „Különös megelekedéssel fogadták az egybegyűlt KK. és RR. sz. kir. Buda városának abeli ajánlását, hogy nem csak a' m. színész-társaságnak a' concursus alkalmával a' német társaságok felett elsőséget adni, hanem még a' megszabott rendnek, melly szerint a' játékszin csak 3 esztendőre szokott hasznóbérbe bocsátatni, a' magyar színész-társaság iránt viseltető különös tekintetből megváltoztatását is kellő utján eszközölni 's annak idejét egy esztendőre szálítani kész; valamint szinte Buda városa kapitányának Wallheim János urnak a' pénztár ellenőrsége felvállalásában a' nemzeti játékszin iránt bizonyított lelkes ügyekezete újabb kezességet nyujt, hogy a' társaságnak czélba vett megállapíttatására teendő áldozatok nem lesznek ohajtott siker nélkül; egyébiránt a' küldöttség javaslata helyesnek találatván általános elfogadtatik azon taldalékkal: hogy a' pénznek a' cassánál leendő begyűjtésére 's a' pénztár számadásinak szerkeztetésire is Wallheim János kapitány ur mellé egy individuumot Buda polgárjai közül szükséges birni, ki a' kapitány urral egy értelemben munkálódnék, így a' pénztár bátorságosításáról teljes biztosság lenne reménylhető; minélfogvást meghagyatik ezen tudósítás visszaadása mellett az értesítő küldöttségnek, hogy az illy individuum iránt Buda városa kapitányával értekezzen 's a' bemutatandó számadásokat megvizsgálván a' pénztár és jövedelmek állapotjáról a' minden $\frac{1}{4}$ eszt.ben tartatni szokott közgyűlések alkalmakor tudósítását mutassa be. — **Mi az aláírások begyűjtését illeti:** ezek iránt sz. kir. Buda és Pest városok Tanácsit különös le-

vél a
hogya
ságn
ten el
gatas
sék
köny
tatni
gyob
felsz
előfi
bul
bejö
bor
mell
tassa
hata
az á
mök
Döb
szóv
társ
álta
meg
lyet
sák
sasa
esz
sigr
a' j
tett
rés
mit
kez
gyi
hog
lap
ann
cze
—
ber
az
esz
jei
sz
mi
eg
ve
lat
ta
tot

vél által megkerestetni kívánják, 's az iránt is, hogy ha lehetséges, a' magyar színész-társaságnak vásárok alkalmakor mutatványit Pesten előadhatni minden a' mostani színészigazgatásnak teendő fizetés nélkül engedtesék meg; szolgabíró urak pedig a' jegyzőkönyvi kivonat kiadatása mellett oda utasítatni rendeltettek, hogy a' megyebeli nagyobb községek lakosít 's az uri Rendekeket felszólítsák, 's a' kezeikhez szolgáltatandó előfizetési jegyzékek szerint az aláírásokbul úgy szinte az általános adakozásokbul bejövendő pénzt 2ik alispán Földváry Gábor urnak hivatalos leveleik 's tudósításaik mellett annak idejében általküldjék 's bemutassák, fősz. bíró Zlinszky János ur meghatalmaztatván, hogy ezen munkálódásában az általa alkalmasoknak véleendő segédmőkkel élhessen; továbbá Fáy András és Döbrentei Gábor tbl. uu. ez alkalommal élő szóval is nyilatkozatván, hogy a' m. szín. társaságot aesthetikai tekintetben tanácsaik által elősegíteni készek, ezennel arra is meghatalmaztatnak, hogy ügyetlen tagok helyett újakat fölvevén, amazokat elbocsáthassák; végre a' RR. pénztárából a' m. szín. társaság fölsegéllésire, mint egy színerkély 1½ esztendei előfizetés-díja 900 v. frban exasignáltatván, Bereczky Lajos adószedő ur, a' jegyzőkönyv kivonatja által oda rendeltett utasítatni, hogy e' summát $\frac{1}{4}$ esztendei részekben a' f. eszt. oct. Isőjétől előre számítva, szinte 2ik alispán Földváry Gábor ur kezéhez fizesse. Ez uttal, midőn az egybegyült RR. — azon szép reménytől lelkesítve, hogy a' színész társaság pártolása és megállapítása nem mulandó tünemény-tűz, hanem annak örökítése felé vezető legyen — az ezen czélt valósítható módok fölül tanácskoztak, — gr. Belezpny János ur az alkalmat, mellyben hazafi érzését behizonyíthassa felfogván, azonnal egy színerkélynek előfizetését a' f. eszt. 8ber Isőjétől számítva 1835ik husvétjeig hónaponként 50 vtó frtal $\frac{1}{4}$ esztendei részekben megajánlotta, melly ajánlás, valamint a' megyebeli tisztikarnak is, hasonló egy színerkély-előfizetésre tett ajánlása szíves örömmel fogadtatván, mint legelső ajánlatok a' jegyzőkönyvbe emlékezet okáért iktattatni rendeltettek, 's az is elhatározatott, hogy az adakozók nevei adakozásik-

kál együtt az ujságleveleken nyomtattasának ki. Kiadta Szentkirályi M. t. főjegyző.

Mind ezekből világos, hogy a' fenemlített nemzeti tárgyban fáradozó küldöttség tagjain kívül, általányosan tek. Pest megye KK. és RRit és sz. kir. Buda városát illeti a' fő hála 's pálmakoszorú, amazokat ugyan azért, hogy t. Földváry Gábor alispán ur lelkes előterjesztésére 's nyomadékos okaira illy nemes hazafisággal gyámolítani buzognak e' szent ügyet; sz. kir. Buda városans Tanácsát 's választott polgársági egyetemét pedig, hogy vándor 's árva Thaliánkat biztos telepre szállítani 's kebelőkben ápolni szívesek. Budánkat efelett még azon kitűnő érdemdísz is magasztalja, hogy két ezer pengő forintnyi alapítvány-tőkével nevelé a' magyar nemz. tudom. Akademia magpénzeit is, 's így ezen 's több rokon tettei által többi város testvéreinek is nyilvános vezér példát mutatott mint anyaváros minden hazai 's országos intézetink pártolására.

E' folyamatban levő országgyűlési reform. valláskövető tagok eddigi papja, tisz. Zsarnai Lajos ur S. Pataki anyaiskolai tanító, hivatala folytatására önkényleg haza kívánkozván, a' tiszamelléki ref. egyházi vidék választá helyette tisz. Ferenczi József urat a' sz. hittudomány doctorát, és S. Pataki ref. papot, ki már a' mult hónap végén Pozsonyba meg is érkezék.

A N G L I A.

Aug. 15ikén az irlandi nagy-jury-bill, melly tulajdonképen Irland bel-igazgatásának legtetemesb részit foglalja, a' felsőházban másodsor olvastatott fel kevés ellenkezés után gr. Wicklow részéről. Azután a' rabszolga emancipatioi bill vétetett ismét elő 's a' 24—60ik czikkely hamar egymásután elfogadtatott; a' 61nél, melly a' dissenter (angol protestans felekezet) papoknak just ad a' gyarmatokban vallást tanítani, de az Angliából küldendő békebírók felügyelése alatt: — hg Wellington, ki e' czikkelynek mindig nagy ellensége volt, azt kihagyatni kívánta, mivel, úgy mond a' rabszolga-birtokosak ezen papokat (mint szabadság-hirdetőket) fölötte gyűlölik, 's erőszak volna a' kormány részéről, őket azok megszenvedésire szorítani. Azonban a' czikkely 31 szóval 46 közül meghagyatott. Er-

re a' többi cikkely is jóvá hagyatván, a' harmadszori felolvasatás aug. 19ikére tétett; hasonló történt más nap az említett, irlandi nagy-jury-billel, mellynek, csekély változtatással, valamennyi cikkelye általment. — Az alsóházban aug. 15ikén Hume ur adott be egy kérelmet Aberdeen másfél ezer lakosától, mellyben ezek keserű panaszkodnak a' ministerek 's az első reformált parlament ellen, melly jelesül a' malátaadó ügyében rút ingatagságot árult el 's magát mint törvényhozó testet mindenben gyávának 's tehetetlennek mutatá. L. Althorp az egész kérelmet olly sértőnek mondván, hogy annak beadatását kénytelen ellenzeni, Hume ur azt némi szóváltás után csakugyan visszahúzta. Utóbb Robinson ur a' porosz vámtarifát hozá szóba. Poroszország, ugy mond, terhes vámokat vete több angol árura, 's ezen kívül az isméretes vám-egyesülés terve által Németország nagy részét a' maga kereskedési rendszeréhez igyekszik hódítani. Ennek következése az lesz, hogy az angol kézműárak Németország nagy résziből ki fognak rekesztetni, vagy legalább árultatásuk tetemesen nehezítettetni. Poroszországnak szabadjában áll, a' rendszert saját birtokiban divatoztatni; de ha ő azt más statusokra is, mellyek tőle függetlenek vagy legalább azok akarnak lenni, ügyekszik tolni, akkor mi méltán kérhetjük tőle: mi jusa van neki olly egyezkedésre lépni más országokkal, mellyek Anglia kereskedését sarkalatosan gátolják 's károsítják? Különösen a' gyapju-kivitelre akar Poroszország ezen egyezkedési által nagyobb vámokat rovatni, 's én kérem a' kormányt, hogy a' balti tengerről Németországba vitetni szokott gabona- 's épületfa vámbérét illő egyen-érték (aequivalens) nélkül alább ne szállítsa. Ha a' két ország közötti kereskedési viszonyoknak változni kell, az csak a' teljes kölcsönösség elvei szerint történjék. Egy nagy crisis időszakához érkezünk. A' világ minden statusa mozogni kezd 's kereskedési kedvezményeket vadász. Ha meggondolom azon tömérdek segédforrást, mellyel mi bírnak 's azon félszázados ugrást, mellyel mi Európa más nemzeteit messze vitt erőműveink (Machinerye), nagy tőkepénzünk, szorgalmunk 's ügyességünk

által megelőztük, nem félek a' concurren-tiától; de a' jelen esetet elég fontosnak tartottam, erre a' kormányt ovólag figyelmeztetnem. L. Palmerston ekép felelt: Ő Felsége kormánya figyelemmel követé azon alkudozásokat, mellyekbe Poroszország a' német kisebb statusokkal egy közös, a' belső kereskedés könnyebbitésére czélzó vámegyesülés iránt bocsátkozott. Lehet, hogy ezen terv, ha valósuland, Anglia érdekeire nézve káros leend, mert a' porosz vámrend magas; de azt, mint elvet, meg nem engedhetem, hogy Nagybritanniának jusa vagyon, független statusokat olly szerződésekkert, mellyeket azok egymás között kötnek, kérdőre vonni vagy azokban akadályoztatni. A' gyapjura vetett vám miatt nem panaszkodhatunk, mert ezen cikkelynek Angliából kivitele ez ujabb időkig egészen tiltva volt. Azért mi nem gáncsolhatunk valamelly kormányt, hogy egy szabadosb kereskedési politikában velünk egyiránt haladni nem akar. Közelebb fejtegetésbe a' lord ereszkedni nem akarván, Robinson urnak azon indítványa, hogy a' porosz vámtarifa, ugy mint az tíz év óta divatozott, a' háznak terjesztessék elő, elfogadtatott. Utóbb Hume ur ismét megpendité a' sinecurákat 's azoknak nyomban eltöröltetésit javaslá; azonban lord Althorp indítványára e' tárgy a' jövő évi ülésre lön halasztva. Végre a' külső-szolgálati bill harmadszor olvastatott fel 's keresztül ment. — Más nap (16ikán) Bulwer ur szóba hozá az angol politikát Olaszország iránt. Emlékezik a' ház, ugy mond, hogy Seymour ur, mielőtt Rómát oda hagyná, egy jegyzéket küldé Ausztria ministeréhez, 's ebben kifejté, hogy azon rendszabások közül, mellyeket az öt udvar a' római udvarnak (liberalisabb 's engesztelő intézmények behozatala végett) ajánla, még csak egy sem hajtattott végre, 's a' szent szék, ugy látszik, azért nem akarja azokat elfogadni, mivel a' birtokiban tartózkodó külföldi seregek gyámlában bizik; már pedig ezen itt tartózkodás csak nem tarthat örökké. Ő tehát (Bulwer) azt akarja tudni: a' francia és ausztriai seregek visszahivattak e már Olaszországból, 's ha az angol követ Rómába rá bírható e már Ő Szentségét, hogy az öt hatalmasság javító rendszabásit elfogadja? Palmerston

ekép felelt: Midőn Seymour ur Rómát oda hagyá, meg volt neki hagyva, hogy azon, minden ujságban köz hirré tett jegyzéket az ausztriai miniszternek küldje meg, egyszersmind pedig az angol kormány nevében nyilatkoztassa ki, hogy ez a' további alkudozásokban (azok sikeretlenségét látván) többé részt venni nem akar. Mi tehát nem vettünk semmi részt azon lépésekben, melyeket a' római udvar tett, ha csakugyan tett, azon javítások behozatalára, melyeket a' pápai alattvalóság panaszi orvoslatiul kívánt. Nem mondhatom meg, ha a' francia 's ausztriai ellenszelleme seregek elhagyták e már a' pápabirtokot; — de attól tartok, hogy ez utóbbi status az idézett seregek további ott tartózkodása által semmit sem nyert, mivel azt hallom, hogy az elégtelenség, melly azon seregek első beléptükkor ott uralkodott, azóta tetemesen növekedett. Végzetül ezen ülésben még a' gyár- v. gyermekmunka-bill olvastatott fel harmadszor 's így itt ez is szerencsésen keresztül ment.

A' Times, 's utána nagy részben az ausztriai Beobachter egy Lissabonban talált titkos levelezést közlenek, melly Miguelnek egyik Londoni agense (Saraiva Antal) 's belminisztere (visconde de Santarem) között folyt, 's mellyből az első ekép következik: London, jul 4ikén 1833. Mult jun. 28 és 29ikén vettem Excád meghitt leveleit 686—689 számok alatt 's ismét egy mutatható levelét 153 szám alatt, mellyek következésiben jelentem, hogy Excád utasítási 's a' mi királyunk Ő Felsege parancsolatiban híven eljárta, 's nagy örömemre szolgál, hogy Excád lépésimet jóvá hagyja 's Jones ur küldetésének sikerültét jelenti. M. Bourmont 15 jeles tiszt kíséretében, közöttük general Clouet 's a' marsal két fija, e' hónap 2ikén a' szolgálatunkra megvásárolt IV. Györgyön Portsmouthban hajóra kelt. A' megállapított utasítások szerint a' Minhonak azon kikötőjébe fog majd befutni, mellyet legközelebb ér 's melly a' király főhadiszállásához legközelebb esik. Elutazta előtt a' marsal szólalkozott l. Beresford-dal, a' spanyol követtel (Vial ur) és báró N.....-nal, kinél általam bemutatását kérte azon új viszony miatt, mellybe Ő Felsege kormányához lépett, ámbar különben a' bárónál már be volt vezetve

A' báró nekem a' spanyol követségi titoknak által tudtomra adatá, hogy a' marsalt látni akarja, mihelyt megérkezik. Szerencsére a' hirt épen akkor vettük, midőn már hozzá utban valánk. Az értekezés igen érdekes volt. Báró N nekem, midőn neki Bourmont jövetelét hirül adtam, azt mondá, hogy nem csak ő, hanem több más személy, jelesül hg Wellington is szerfelett örülnek, a' marsal Portugáliába készültén. A' három hatalmasság kormányai, úgy monda a' báró, felette dicsérik Ő Felsegének (Miguelnek) azon tettét, hogy a' marsalt szolgálatjába vevé; 's a' marsal úgy tekintse a' dolgot, hogy ő nem csak a' portugáli ügyért megy Portugáliában, hanem hogy a' legitimitas ügyét itt, a' félszigeten, Európában 's az egész világon mentse meg. A' spanyol követ nekem azt mondá, hogy lord Palmerston panaszt tett nála Bourmont-nak elutazta felett 's igen hajlékony azt spanyol befolyásnak tulajdonítani 's a' neutralitas megszégésének tekinteni. De Vial ur tökéletesen kimenté magát ezen vád alól, megmutatván, hogy Spanyolországnak legkisebb része sem volt a' dologban; egyszersmind pedig sarokba szorítá lord Palmerstont annak bizonyításával, hogy Angliaa' neutralitást sokkal tetemesb, szembeszökőbb és bebizonyíthatóbb dolgokban szegte meg. — Elliot ur (ki a' migueli flotta vezéreül volt szánva) mindent elkövet, hogy a' rá bizott expeditiót siettesse, 's én segítem őt, a' mennyire tőlem telik; de nem hiszem hogy 8—10 előtt elkészülhessen. — Ma nem volt időm, kivonatokat készítenem a' hirlapokból; azonban legközelebbi levemben ezt is elkezdem. Jöllehet egész nap hírek után járkáltam, 's ez okozta levelem rövidségét is, még sem tudhattam meg, mi csoda behatása volt Napier kiszálltának Algarbiában az itteni kormányra; a' jövő postahajóval bizonyosbat fogok írhatni. Azalatt több, itteni, jeles ember ítélete szerint bizvást állíthatni, hogy azon expeditio, a' fővárosnak nagy távolsága miatt a' kiszállítás helyétől, épen nem félelmes, ha részünkről a' kellő rendszabások megtétnek. Isten tartsa Excádat 's a' t. A' következett levelekben nagy szomorúsággal írja az ügyvivő, hogy a' flottának a' Tajából lett idétlen 's megfoghatatlan kiküldetése épen akkor, mi-

dön ő annyi jeles tengerhadi tisztet, lövőszert 's mintegy 500 matrózt vala elküldendő, — továbbá ugyanazon flottának Napier kezére kerülte, őt (az agenst) és don Miguelnek minden londoni barátit a' legnagyobb buba és szinte kétségbe merítette; kéri azután Santaremet 's másik levelében hg Cadavalt: kövessenek el mindent, hogy a' fővárost (Lissabont) megtarthassák, mert ha ez constitutionalis kézre kerül, az angol kormány azonnal meg fogja dona Maria kormányát ismérni; egyetlen 's végső reményök még csak Bourmontban áll 's abban, hogy ez talán Portot beveheti 's így a' két főváros birtokában a' pedroitákat délről és éjszakaról kiűzheti . . . L. Portugáliában az újabb híreket Porto felszabadulásáról.

PORTUGÁLIA.

Miguel, ki marsal Bourmont-nal együtt folyvást az éjszaki tábornál tartózkodik, egy hirdétvényt bocsáta ki jul. 29ikén a' portugáli néphez 's katonákhoz, mellyben miután Portonak olly soká a' lázadók keziben létét egyedül a' maga nagy lelkének 's hosszú türelmü várákozásának, ha t. i. e' háladatlan fiai nem akarnának e hozzá visszatérni, tulajdonítá, a' Lissabon elleni expeditióról 's annak sikerültéről imigy szól: . . . A' helyett hogy bünbánatot éreznének (a' portoi rebellisek), elég szemtelenek voltak újra kiindulni 's Algarbia hiv és békes lakosira rablást és pusztítást árasztani. E' mellett azonban nem állapodtak meg. A' csábitásban szünetlenül fáradozott agenseik megvesztegeték hajóhadam tisztai 's katonáinak nagy részét, 's azt (a' hajóhadat v. flottát) legnagyobb hitszegéssel 's minden legkisebb vitézség nélkül elfoglalák. Erősödvén ez által, egész hatalmokkal közeledtek fővárosunkhoz a' nélkül hogy ebben őket a' Tajo déli részein tanyázó seregek gátolhatnák, mivel ezek rosszul voltak felállítva és rosszul vezetve. Lissabonban a' rebellisek, mint Cronicájokban önmagok vallják, régi eszközökhez nyultak, 's azok által néhány csoportot lázasztó kiáltozásokra birtak, mellyekbe azután sok más ujtásbarát 's megvesztegetettek vegyíték szavokat. De igyekezetök a' sereget meg nem tántoríthatá hívségében. Illy helyzetben az okosság 's rokon vér-kimélet parancslák a' fővárosbeli se-

reget visszahuzni; 's ez tehát legszebb rendben a' szomszéd állásokra vonult, hova őt a' tisztviselők, nemesek 's minden rendü vagyonosak nagy száma követé, kik t. i. se az elnyomó áldozati, se egy olly szörnyű bűnnek részesei nem akartak lenni, mellyet azok követnek el, kik olly párthoz állanak, mellynek egyedüli célja a' thron és oltárok felforgatása. . . Portugáliak! titeket a' vallás hí; a' haza kívánja szolgáltatitokat; 's e' kettő szava elég bennetek erőt 's vitézséget teremteni. Rajta, ragadjatok fegyvert, egyesüljete e' tartományban velem, vagy a' sereg herczeg-marsalával (Cadavallal), vagy más akármelly hiv generállal, akárhol legyen az. Mutassuk meg a' világnak, hogy . . . 's a' t. Te vitéz és hiv sereg, te vitéz és rettenthetetlen portugáli nép, nyúljunk fegyverhez, védjük a' választ és szabadítsuk meg a' hazát; egyetlen jelszavunk ez legyen: Győzelem vagy halál! — költ Leça-do-balioi palotában, jul. 29. 1833. Aláírva: Én, a' király. —

Az angol Globe a' portugáli dolgokról aug. 16ikán ezt írja: L. Russell Williamnek, ki, minthalljuk, Lissabonba a' királyné kormányához követül van kinevezve, természetesen hatalmában hagyatott, azon váratlan 's mint hisszük lehetetlen esetre, ha t. i. a' bitorló ismét e' főváros birtokában volna, — megbízó levelét által nem adni. D. Pedro, mint halljuk, Xavier Candid-József urat nevezé ki külügyi miniszterévé; de azt nem hallottuk, hogy marq. Palmellát, vagy hg Terceirat (gróf Villaflo) mindeddig kormányhivatalba tette volna. Nekünk ugy tetszik, hogy e' két férjfiúnak magas caractere, nagy tehetségei, 's a' királyné ügyeért tett jeles szolgálati nagy mértékben érdemlik figyelmét mindannak, ki Portugáliában egy, a' nép érzetinek 's érdekinek megfelelő kormányt akar képezni, és ollyat, melly a' külső hatalmakban is bizodalmat tudjon gerjesztetni. Ója magát d. Pedro, nehogy leánya javának feláldoztával 's az ő (a' királyné) országában a' polgárháboru huzamosbitásával saját, vak önszeretetének 's kedvteléseinek áldozzék. Mi azok után, miket ő megérkezte óta legelőbb is tett és nem tett, igen félünk, hogy ő éppen azon játékot játszandja majd, melly a'

migueliták, carlosiak és apostolicusok ohajtásával 's terveikkel egyező. Elmozdítani tanácsából olly heves főket, kiknek viselkedésük a' portugáliaktól olly igen és méltán rettegett reakciókat (visszahatásokat, véres boszút 's ef.) szülhetne, ellenben azoknak követni tanácsát, kik Lissabont szabaddá tevék: ez az egyetlen út, mellyen Portugália üdvét biztosíthatni. — —

Portoból Londonba Aetna kir. hajó által aug. 20ikán érkezett újabb tudósítások azon örvendetes hírt hozzák, hogy marsal Bourmont és tábora Porto alól elvonult 's így ezen város a' hosszas, kínos megszállás alól végre felszabadult. A' Globe következőleg adja e' történetnek fő körülményeit: Aug. 6ikán parancsolatot adott marsal Bourmont, hogy legelőbb is a' pattantyutanyák (Batterien) rontassanak le; 10ikén a' nagy álgyuk beszégettek, 's a' visszavonulás az Oportotól mintegy 2 mérföldre, a' Tamega (folyó) felé, fekvő Vallongo helysége alá elkezdődött. — Most már az a' kérdés: hova fordulnak majd ezen seregek? 's ha együtt, egy testben maradnak e' vagy nem? Ha Lissabon ellen mennek, úgy ott egy felette kétes és vérengző ütközetnek kell történni. — A' Hampshire-Telegraph hozzá teszi, hogy marsal Bourmont Vallongóban akarja egyesíteni egész erejét, hova maga Miguel 's hg Cadaval is ügyekeztek. A' Douro északi részét (Porto felől) a' migueliták egészen oda hagyták 's álgyuikat és pogyászaikat elvívék, a' sánczolatokat 's erősítvényeket pedig leronták. A' déli partokból egyedül Villanovát 's a' Douro torkolatját rekesztő erősegeket tartják még kezökön. Elindultok előtt 1,400 hordó bort, a' portugáli borkereskedő-egyesület tulajdonát, elfuttatták, de az angol kereskedőket, noha hatalmokban volt, nem hántották. Gróf Saldanha erősen készült Portóban, hogy a' mennyire lehet ki és előre nyomuljon 's marsal Bourmont táborát a' matozinhosi halmokról háborgassa; dona Maria hadihajó Porto előtt állott 's Napier hajóhada is oda várattott. — Lissabonban ugyanekkor gr. Villafior egy hadi test felállítatásán dolgozott, több mint 10,000 puska állott készen a' törökre gyülekezők számára; Miguel híres politia katonáinak nagy része az if-

ju királyné zászlóihoz áltpartolt. — Az Albion (londoni, tory ujság) igen dicséri Bourmont-nak azon tettét, hogy az egész migueli hadi erőt egyesíteni akarja a' helyett, hogy azt Porto sikertelen vivásával tovább is vesztegetné; — ellenben a' Times hihetetlennek tartja, hogy Bourmont Lissabont megtámadhassa, vagy hozzá csak közelíthessen is, minthogy az előbb e' tájékról folyt tápla és más segedelmezés mind 's egészen megszűntek, hát még a' szökés, az óránként erősülő népszellem! Londonban e' hirre a' portugáli papirosak becse szerfelett habozni kezdett, 's ez, mig eldöntőbb hírek érkeznek, természetesen úgy is tart. — Az Albion igen hal jóslatot húz abból is, hogy Pedro, mingyárt megérkezte után, hg Palmellától az igazgató- v. főkormányzóságot elvette 's így azt, mint az Albion mondja, hivatalából kitette v. elbocsátotta; de az nem volt egyéb az erre rendkívül (az expeditio ideje alatt) ruházott fő kormányzóság általvételésénél, 's igen hihető, hogy Pedro az angol és francia kormány sürgető ajánlata ezen férjfiut fogja ismét a' kormánydolgok fő vitelére megbizni 's általában ezével egyező külső és belső politikát követni; — legalább a' Globe ezt neki folyvást 's igen nyomosan ajánlja.

Sparrow kutter aug. 21ikén is hozott Portugáliából híreket névszerint Lissabonból aug. 5dike, Portoból pedig aug. 11ikéről. Iminnen megvalósul hogy Bourmont Porto alól elvonult 's mintegy 19,000 emberrel Lissabon ellen készült; egy másik migueli general 4 ezerrel siette Torres-Vedras felé, hol vele a' Lissabonból jul. 23ika éjjelén megszökött 4000 (?) fegyveres fog egyesülni. A' portoi constitutionalisok erősen igyekeztek megritkult csapatjaik teljesítésén 's gen. Saldanha csak parancsra várt Lissabonból, hogy Villanovát megtámadja. Lissabonban a' mindig ingatag 's kevés hazafiságú nép félve várta don Miguel egész erejének közeledtét 's csak don Pedro 's győztes katonái jelenlétök önte még beléjük némi bátorságot. Don Pedro naponként kora reggeltől késő estig talpon 's minden dolognál jelen van; Villafior azon kívül hogy a' várost gondosan 's minden felől erő-ítetti, a' nemzeti őrséget, mellybe minden 18—50

esztendő lakos belépni köteles, 's a Miguel által eltörölt ezredeket szerkeszti, 's ezek jobbára már mind teljesek; a' fiatalság törekszik fegyverre, a' migueli részről naponként újabb szökevények érkeznek, az ujonczak naponta kétszer gyakoroltatnak 's rövid időn 25—30,000 ember lesz Lissabonban fegyver alatt lőszerrel jól ellátva, mert a' miguelisták elszökésükkor minden szertartat rakva hagytak. Aug. 4ikén general Ramorino több tiszttel 's 300 francia katonával érkezett Lissabonba — 's legközelebb még több társait várták. 3ikán marsal Soult-nak egy segédtszije is érkezett ide, ki don Miguelhez van utasítva, hogy tőle Bourmont elbocsáttatását, vagy legalább is azt sürgesse, hogy ez a' francia marsali czimmet 's ő és katonái a' carlista lilionszineket ne viseljék. — 5ikén 3000 ember fogott kiindulni Lissabonból, hogy az ellenség menetelét kövesse 's a' tartományt azon fegyveres csapatoktól tisztítsa meg, kik azt a' vallás nevében 's annak szolgáitól vezetve rablás és gyilkolással rettentik. Napier szinte igaztatta hajóit, hogy minél előbb tengerre szálljon. — Don Pedro hadának számát Lissabonban későbbi, aug. 7ikeig terjedő, tudósítások szerint is igen bajos meghatározni, némelyek 5000 mások 10 és több ezerről szólnak, hihetőleg mert amazok csak a' rendes katonaságot (sorezredeket), ezek a' nemzeti őrséget 's fegyveres népet is számítják. Ellenben a' Times 's más jeles hírlapok a' migueli had nagy számán is kétkednek. Porto előtt, mint mondják, soha sem volt több 12,000 embernél, honnan kapott tehát Bourmont egyszerre 25,000ret? 's ha kapott, miért nem vette be általok azonnal Portot? A' tartományokban (például Torres-Vedrasnál) szerte fekvő ezerekre nézve pediglen csak azt kell meggondolnunk, hogy Villafior nem egészen 3000 emberrel az egész déli részt csaknem minden ellenállás nélkül futotta által 's elfoglalta Lissabont

kardcsapás nélkül; — azon ezek tehát vagy nincsenek, vagy ha vannak is, a' világ legnagyobb ezerei. — Kiki látja, hogy az újabb hírek felette érdekesekek leendenek.

ELEGYHIREK.

A' porosz király aug. 25ikén Teplitzből Potsdamba vissza; — a' berryi hgné aug. 21k. Nápolyból Rómába érkezett. — Schwyz és Basel (a' régi rész) végre követeket küldötték a' jelen szövetséggyűlésre, 's Basel-város nyilatkozást adott ki aug. 22ikén, mellyben a' szövetséggyűlés hatását 's annak Basel-város és Basel-vidék teljes és végképi külön valása iránt hozott határozatot törvényeseknek isméri. — A' párisi Journal des Débats ellene mond azon hírnek, mintha a' német szövetség a' schweizi dolgokba, mellyek itt most nyilván a' liberalismus 's az alaptörvények revisiojához hajlanak, be fogna elegegyedni, csak azon egyszerű okból, ugy mond, mivel Franciaország ezen beavatkozást nem fogna megengedni. — Jackson éjszakamerikai praesidens nagy beteg, 's felgyógyulhatásához ugy szólván szikra v. semmi remény. —

Legújabb: A' Pantaloon brigg Lissabonból aug. 13ika — Portobul 14ikeről e' híreket hozá: Bourmont aug. 12ikén majd 30 ezer emberrel (?) Santaremben volt, a' legnagyobb sietséggel Lissabont megtámadni szándékozván, azonban Portonális elegendő serget hagyván a' Douro torkolatja zárózetére; Pedro hadierejét 10—15 ezerre teszik még pedig a' legjobb 's kedvezőbb állásban; Napier, mondják, egy részit hajókatonáinak is szárazra szállítá, mint maga által kormányzandót; A' Courier szerint general Clouet áll 16 ezerrel 's nem Bourmont 30 ezerrel Santaremnél; Cadaval Torres-Vedrast foglalá el; Parker angol adm. pedig készül a' britt vagyon védelmére Lissabonban; 51 kereskedőhajó fekszik a' portoi révsorompnál a' nélkül hogy a' folyamba evezhessen. Vederemo.

A' gabona pesti piaczi ára sept. 3dikán 1833:					Pénzkelet:						
mag. m. val. gar.	legjobb	közép	csékély	mag. m. val. gar.	legjobb	közép	csékély	bécs aug. 24ikén	közép	pengő pénzben	
Tisztabuza	126 $\frac{1}{2}$	113 $\frac{1}{2}$	103 $\frac{1}{2}$	Zab	36	35 $\frac{1}{2}$	33 $\frac{1}{2}$	Status 5 pC. kötel.	93 $\frac{1}{2}$	Bécs 2 $\frac{1}{2}$ pC. bankók.	54
Kétszeres	86 $\frac{1}{2}$	80	—	Köles	—	—	—	— 4 pC.	84 $\frac{1}{2}$	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	—
Rozs	58 $\frac{1}{2}$	53 $\frac{1}{2}$	50	Köleskása	—	—	—	— 1820ki kölcs.	—	Bankrészvény	1207 $\frac{1}{2}$
Árpa	48 $\frac{1}{2}$	46 $\frac{1}{2}$	—	Kukoricza	60	—	—	— 1821ki —	132 $\frac{1}{2}$	Cs. arany pC. agio	—

Szerkezteti Helmezy. Nyomtatja Landerer.